

สวค. 2/16
วันที่ 15.11.57
เวลา 16.15 น.

สวค. 586
15.11.57
16.05 น.

ที่ พม 0507/0458

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
เลขที่ 1034 ถนนกรุงเกษม แขวงมหานาค
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100

๑๙ มกราคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอให้เสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. Checklist การนำเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี
2. เอกสารเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี
3. รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ประจำปี 2550 สรุปผลการวิจัยใน
ข้อเสนอการจัดตั้ง “ระบบบำนาญแห่งชาติ” และรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2549

ด้วยคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) มีมติให้เสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี ได้แก่
รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ประจำปี 2550 รวมทั้ง สรุปผลการวิจัยใน
ข้อเสนอการจัดตั้ง “ระบบบำนาญแห่งชาติ” ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้นำเสนอเรื่องดังกล่าว และ
รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2549 ซึ่ง พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 บัญญัติให้เสนอตาม
ความในมาตรา 9 (10)

ในการนี้ เห็นสมควรนำเสนอเรื่อง รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการผู้สูงอายุ
แห่งชาติ ประจำปี 2550 สรุปผลการวิจัยในข้อเสนอการจัดตั้ง “ระบบบำนาญแห่งชาติ” และรายงาน
สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2549 ต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายไพฑูรย์ วัฒนศิริธรรม)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก

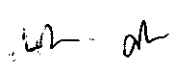
เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และพิการ กระทรวงผู้สูงอายุ

โทร. 0 2306 8808 โทรสาร 0 2306 8806

Checklist การเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี

ชื่อเรื่อง รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) รวมทั้ง การนำเสนอสรุปผลการวิจัยในข้อเสนอการจัดตั้ง “ระบบบำนาญแห่งชาติ” และรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2549

กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1.	กำหนดเวลาที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรีอย่างช้าที่สุด	1. ภายหลังจากที่นายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี 2. ภายหลังจากที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติมีมติให้นำเสนอ			
2	ระบุความจำเป็นที่บังคับให้ต้องเสนอเรื่องนี้ต่อคณะรัฐมนตรี (ขีด ✓)	รายละเอียด			
	กฎ หมาย กฎ ระเบียบ มติ ก.ร.ม. อื่น ๆ				
✓				✓	1. นายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) รวมทั้ง การนำเสนอสรุปผลการวิจัยในข้อเสนอการจัดตั้ง “ระบบบำนาญแห่งชาติ” 2. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 9 (10) ให้ กผส. เสนอรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศต่อคณะรัฐมนตรี
3.	การถามความเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวม – หน่วยงาน				
4.	การถามความเห็นคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง 1 คณะ	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	หมายเหตุ	
	1. คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) รับทราบผลการดำเนินงานคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ รวมทั้ง การนำเสนอสรุปผลการวิจัยในข้อเสนอการจัดตั้ง “ระบบบำนาญแห่งชาติ” และให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ 2. คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ให้ นำเสนอรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2549	✓		- กผส. มีมติในการประชุมครั้งที่ 10/2550 เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2550 - กผส. มีมติในการประชุมครั้งที่ 12/2550 เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2550	
5.	ร่างมติคณะรัฐมนตรีที่ต้องการ 1. รับทราบรายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และข้อเสนอการจัดตั้งระบบบำนาญแห่งชาติ 2. รับทราบรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2549				
6.	ลายมือชื่อผู้ประสานงาน คณะรัฐมนตรีและรัฐสภา				
 (นางระรินทิพย์ ศีโรรัตน์) ผู้ประสานงาน คณะรัฐมนตรีและรัฐสภา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์					

เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ประจำปี 2550

หน่วยงานรับผิดชอบ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. เรื่องเดิม

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กำหนดในมาตรา 4 ให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) มีองค์ประกอบจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน จำนวน 28 คน โดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ทั้งนี้ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติครบองค์ประกอบเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2549 และมีการประชุมครั้งแรก เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2549

2. ข้อเท็จจริง

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ สรุปได้ดังนี้

2.1 การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการจำนวน 10 คณะ เพื่อกลั่นกรองและผลักดันให้เกิดผลการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ด้านสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุตามมาตรา 11 การลดหย่อนภาษี และการดำเนินงานของกองทุนผู้สูงอายุ

2.2 การดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนผู้สูงอายุฯ ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฯ ในช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2545 – 2549) ทั้งนี้ ในปี 2550 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ส่วนการศึกษาและวิเคราะห์ผลจะแล้วเสร็จในปี 2551

2.3 ผลการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่

- การติดตามผลด้านสิทธิของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยความร่วมมือจากสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และสภาผู้สูงอายุฯ ในกรุงเทพมหานคร เป็นตัวแทนในฐานะผู้รับบริการติดตามการจัดบริการของหน่วยงานได้รายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2550

- การจัดทำโครงการนำร่องจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 8 พื้นที่ ได้แก่ ขอนแก่น สกลนคร พิจิตร โข่งคาย พัทลุง เชียงใหม่ ชลบุรี เพชรบุรี และกรุงเทพมหานคร

- การฉายภาพประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุแห่งชาติ ประจำปี 2550 แด่พระพรหมมิ่งมงคลจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ในการจัดงานวันผู้สูงอายุแห่งชาติ ประจำปี 2550 ณ ดิگสันติโมคฉิ ทำนียบรัฐบาล

- กำหนดนโยบายด้านการคุ้มครองสถานการณ์ผู้สูงอายุ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีขยายผลโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ครอบคลุมทุกตำบลในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2551 - 2555)

- สนับสนุนการจัดตั้งมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย เพื่อทำหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้างานด้านวิชาการสำหรับผู้สูงอายุ และมอบหมายให้จัดทำรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย
- จัดให้มีการประกวดตราสัญลักษณ์ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และตราสัญลักษณ์ผู้สูงอายุ เพื่อใช้ในงานประชาสัมพันธ์ และแสดงการบริการหรือการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ
- จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านผู้สูงอายุ ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์วิทยุ และสื่อโทรทัศน์ ด้านความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมสำหรับสังคมผู้สูงอายุ สิทธิและคุณค่าของผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน
- ร่วมกับกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund : UNFPA) จัดสัมมนาเพื่อเตรียมการรองรับสังคมผู้สูงอายุ
- สนับสนุนการศึกษาด้านวิชาการ และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างระบบดูแลผู้สูงอายุ และการเตรียมการรองรับสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย เช่น ระบบบำนาญแห่งชาติ เป็นต้น

3. ข้อพิจารณา/ประเด็นที่เสนอ

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขอเสนอรายงานผลการดำเนินงานคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ประจำปี 2550 เพื่อโปรดทราบ

เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

เรื่อง สรุปผลการวิจัยในข้อเสนอการจัดตั้ง “ระบบบำนาญแห่งชาติ”

หน่วยงานรับผิดชอบ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. เรื่องเดิม

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) รับทราบข้อเสนอจากเวทีการประชุมระดับชาติ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เรื่อง บำนาญสำหรับผู้สูงอายุไทย ซึ่งจัดโดย มูลนิธิสืบนาคะสุตแห่งชาติ (มสช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และมีมติในการประชุม ครั้งที่ 10/2550 เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2550 ให้นำเสนอสรุปผลการวิจัยต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี

2. ข้อเท็จจริง

ข้อเสนอการจัดตั้ง “ระบบบำนาญแห่งชาติ” เป็นผลมาจากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์ของการจัดตั้งระบบบำนาญแห่งชาติในประเทศไทย ซึ่งดำเนินการโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรเวช สุวรรณระดา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจากพบว่า จำนวนประชากรผู้มีงานทำจำนวน 35.50 ล้านคน ในปี 2549 เป็นแรงงานในระบบเพียงร้อยละ 38.5 นอกจากนั้น เป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ยังไม่มีหลักประกันด้านบำนาญ (จากข้อมูลการสำรวจแรงงานนอกระบบของสำนักงานสถิติแห่งชาติ)

ทั้งนี้ ได้มีการวิเคราะห์ทางเลือกระบบบำนาญที่เป็นไปได้สำหรับประเทศไทย 4 ระบบ ได้แก่

2.1 การจัดให้มีเงินบำนาญพื้นฐาน

2.2 การสร้างระบบบำนาญสำหรับแรงงานนอกระบบรายอาชีพ

2.3 การสร้างระบบบำนาญสำหรับแรงงานนอกระบบรายพื้นที่

2.4 การสร้างระบบบำนาญแห่งชาติ ครอบคลุม ประชาชน กลุ่มที่เหลือทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์สรุปได้คือ หากขยายผลระบบเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้ครอบคลุมผู้สูงอายุทุกคน แม้จะมีข้อดีคือ ทุกคนได้รับเงินบำนาญพื้นฐานถ้วนหน้า แต่ต้องใช้งบประมาณจำนวนสูงมาก ไม่เกิดผลดีกับเศรษฐกิจมหภาคในแง่ไม่ส่งเสริมการออม จึงน่าจะพิจารณาระบบบำนาญแบบผู้รับต้องสมทบร่วมจ่ายเงินสมทบเป็นระยะหนึ่ง จึงจะมีสิทธิรับเงินบำนาญ และเพื่อให้ครอบคลุมอย่างทั่วถึง ควรใช้ระบบบังคับออม เพราะหากใช้ระบบสมัครใจ ประชาชนอาจไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการออมเพื่อวัยสูงอายุ ส่วนขอบเขตของระบบนั้น ควรจะสร้างระบบบำนาญแบบบังคับในระดับประเทศ หรือเป็น “ระบบบำนาญแห่งชาติ” และเสนอว่า ควรจัดตั้งระบบบำนาญแห่งชาติที่มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

- กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 25 – 55 ปี ที่อยู่ในกลุ่มแรงงานนอกระบบ ที่เป็นผู้มีงานทำ ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม รวมถึง กลุ่มประชาชนในช่วงอายุเดียวกันที่ไม่ใช่ผู้มีงานทำ และยังไม่มีหลักประกัน

- คุณสมบัติของผู้มีสิทธิรับเงินบำนาญ ต้องมีการจ่ายเงินสมทบติดต่อกัน 10 ปีขึ้นไป และมีอายุ 60 ปี (แต่กรณีเข้าสู่ระบบบำนาญ เมื่ออายุ 51 ปีขึ้นไป จะรับเงินบำนาญเมื่ออายุมากกว่า 60 ปี)

- การวิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองเหลื่อมรุ่น และใช้ข้อมูลจำนวนแรงงานไทยนอกระบบในปัจจุบัน จำนวน 18,275,541 คน ได้ตัวอย่างอัตราเงินสมทบ และเงินบำนาญที่ควรดำเนินการดังนี้

อัตราเงินสมทบ	เงินบำนาญ
จ่ายเท่ากันทุกรุ่น 300 บาทต่อเดือน และเพิ่มอีก 50 บาท ทุก ๆ 5 ปี	รุ่น 25 ปี 1,500 บาท/รุ่น 30 ปี 1,400 บาท รุ่น 35 ปี 1,300 บาท/รุ่น 40 ปี 1,200 บาท รุ่น 45 ปี 1,100 บาท/รุ่น 50 ปี 1,000 บาทต่อเดือน โดยปรับมูลค่าตามอัตราเงินเฟ้อ 2% ทุกปี และคงที่ตลอดชีวิตเท่ากับบำนาญปีแรกที่แต่ละรุ่นเริ่มรับบำนาญ

โดยมีข้อสังเกตด้านการบริหารจัดการระบบบำนาญแห่งชาติ ดังนี้

1. การสนับสนุนการเข้าสู่ระบบและการสร้างแรงจูงใจ

- การทยอยเข้าสู่ระบบของแรงงานนอกระบบ แม้ระบบบำนาญแห่งชาติ จะเป็นการนำผู้ที่อยู่ในแรงงานนอกระบบและประชากรที่อยู่ในวัยทำงาน เข้าสู่ระบบพร้อมกัน แต่ในทางปฏิบัติ อาจเกิดปัญหาจากความไม่พร้อมทางการเงินของประชาชน จึงอาจต้องมีการจัดลำดับกลุ่มเป้าหมายที่พร้อมและทยอยเข้าสู่ระบบ โดยอาจพิจารณาจากลักษณะการหารายได้ และศักยภาพในการออมของแต่ละกลุ่ม

- การอุดหนุนเงินสมทบให้แก่ผู้มีรายได้ต่ำโดยรัฐบาล เนื่องจากการเก็บเงินสมทบของระบบบำนาญแห่งชาติ มีลักษณะเหมือนกับการเก็บภาษี (Social Security Tax) และความเป็นจริงคงจะมีประชากรส่วนหนึ่งที่มียาได้น้อยในกลุ่มแรงงานนอกระบบ อาจจะประสบปัญหาการระดมเงิน รัฐอาจพิจารณาช่วยเหลือกลุ่มนี้ ซึ่งจะดีกว่าการช่วยเหลือระบบทั้งระบบ ซึ่งจะทำให้มีการอุดหนุนคนที่มีฐานะดีไปพร้อม ๆ กับระบบประกันสังคมที่จะสูญเสียบทบาทประกันสังคมไป

- การจัดทำสิทธิประโยชน์เพื่อสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการออมเงิน เช่น ประเทศญี่ปุ่น จัดให้มีสิทธิประโยชน์ บำนาญทุพพลภาพ และบำนาญตกทอด ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด การช่วยเหลือครอบครัวสมาชิก ซึ่งน่าจะเป็นแรงจูงใจในการเข้าเป็นสมาชิก โดยเงื่อนไขที่ตั้งไว้ควรจะมีการให้รางวัลกับผู้มีวินัยมากกว่าการใช้โดยทั่วไป

2. การยกเว้นการจ่ายเงินสมทบ ในบางช่วงที่สมาชิกอาจจะมีปัญหาทางการเงิน ดังนั้นการบริหารจัดการจึงต้องสร้างระบบยกเว้นเงินสมทบ (ชั่วคราว) เพื่อยกเว้นเงินสมทบในบางเดือน ซึ่งต้องทำให้จำนวนเงินบำนาญที่จะได้รับลดไปตามส่วนที่ไม่ได้จ่าย

3. ความง่ายในการเข้าถึงระบบบำนาญแห่งชาติ เช่น จ่ายเงินผ่านสถาบันการเงิน จ่ายเงินผ่านไปรษณีย์ ร้านค้าสะดวกซื้อ เป็นต้น

4. ความสอดคล้องของระบบบำนาญแห่งชาติกับระบบเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ โดยสร้างความสอดคล้องให้เกิดขึ้นระหว่างระบบบำนาญภาครัฐ (ระบบบำนาญแบบมีส่วนร่วมสมทบ) และเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ (ระบบบำนาญแบบไม่มีส่วนร่วมสมทบ) โดยการกำหนดให้ผู้ที่ได้รับเงินรับบำนาญจากระบบบำนาญภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นระบบบำนาญสำหรับข้าราชการส่วนกลางและท้องถิ่น กองทุนบำเหน็จข้าราชการ กองทุนประกันสังคม กองทุนครูและครูใหญ่ โรงเรียนเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น ต้องไม่สามารถรับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพได้

3. ข้อพิจารณา/ประเด็นที่เสนอ

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขอเสนอรายงานผลการวิจัยในข้อเสนอการจัดตั้งระบบบำนาญแห่งชาติ เพื่อโปรดทราบ

เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ

เรื่อง รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2549

หน่วยงานรับผิดชอบ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. เรื่องเดิม

ด้วย มาตรา 9 (10) แห่ง พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 กำหนดให้คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) เสนอรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศต่อคณะรัฐมนตรีอย่างหนึ่งปีละหนึ่งครั้ง

2. ข้อเท็จจริง

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ได้มอบหมายให้ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย จัดทำข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2549 โดยมีเนื้อหาครอบคลุมข้อมูลประชากรผู้สูงอายุ สถานการณ์ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุไทย การดูแลผู้สูงอายุ (Caring) การมีงานทำ รายได้ และการออมของผู้สูงอายุ การเข้าถึง ข้อมูลข่าวสาร การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต ความต้องการของผู้สูงอายุ (Need assessment) บทบาทภาคเอกชนในงานผู้สูงอายุ สถานการณ์เด่นผู้สูงอายุไทย ปี 2549 และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

ในปี 2549 มีประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ประมาณ 6.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11 ของประชากรทั้งประเทศ โดยอายุคาดหมายเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของเพศชาย 68 ปี และอายุคาดหมายเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของเพศหญิง 75 ปี

ด้านภาวะสุขภาพ ผู้สูงอายุมีโรคเรื้อรังหรือโรคประจำตัวสูงสุด ร้อยละ 48.0 ซึ่งโรคเรื้อรังที่ผู้สูงอายุเป็นกันมาก ได้แก่ โรคหัวใจและหลอดเลือด มีร้อยละ 31.1 และโรคของต่อมไทรอยด์ มีร้อยละ 19.7 ซึ่งกลุ่มโรคหัวใจและหลอดเลือด และโรคต่อมไทรอยด์มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในทุกปี

ด้านการดูแลผู้สูงอายุ (Caring) เนื่องจากการก้าวเข้าสู่ผู้สูงอายุ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาททางสังคม ยิ่งผู้สูงอายุมีอายุมากขึ้นยิ่งต้องมีการดูแลอย่างใกล้ชิด จากการสำรวจสถานภาพของผู้สูงอายุในการอยู่อาศัยในครัวเรือน พบว่าอยู่ในสถานภาพหัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 58.9 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด และจากข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวพบว่า สัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียว มีเพียงร้อยละ 7.8 ของผู้สูงอายุทั้งหมด

การดูแลผู้สูงอายุในภาพรวมจะมีเครือข่ายอยู่ 2 ระดับ คือ ระดับครอบครัว และระดับชุมชน โดยได้มีการปรับรูปแบบการทำงานในเชิงรุกในพื้นที่ เช่น โครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) โครงการพัฒนาระบบบริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้าน โครงการจัดส่งเสริมคุณภาพ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข)

ด้านการมีงานทำ รายได้ และการออมของผู้สูงอายุ จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พบว่าผู้สูงอายุที่ทำงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 34.1 ผู้สูงอายุทำงานภาคใต้มีสัดส่วนการทำงานสูงสุด คือร้อยละ 41.2 หากพิจารณารายได้และชั่วโมงทำงานของผู้สูงอายุ เฉพาะในฐานะที่เป็นลูกจ้าง พบว่ามีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 6,093 บาท/เดือน ขณะที่ชั่วโมงทำงานลดลงจาก 43.7 ชั่วโมง/สัปดาห์ เป็น 41.7 ชั่วโมง/สัปดาห์ โดยภาพรวมแล้วผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสถานภาพการทำงานเป็นผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว โดยไม่มีลูกจ้าง และช่วยธุรกิจของครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง

สถานการณ์การออมภาคครัวเรือนยังมีการออมในระดับต่ำ ซึ่งนอกจากจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงในชีวิตของคนไทยแล้ว ยังจะสร้างปัญหาต่อการออมรวมของประเทศในอนาคตด้วย ในอีก 10 ปีข้างหน้า คาดว่างบประมาณในการจัดบริการทางสังคมของรัฐ อาจจะไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้น การออมจะเป็นแนวทางสำคัญสำหรับการเตรียมรับมือกับปัญหาในอนาคต

ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า ผู้สูงอายุมีอัตราการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน (ระยะสั้น) ในอัตราที่คงที่ ส่วนจำนวนผู้สูงอายุที่เข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีแนวโน้มสูงขึ้น แม้สัดส่วนผู้สูงอายุที่เข้าเรียนต่อผู้สูงอายุทั้งหมดแนวโน้มไม่เพิ่มขึ้นมากนัก

ด้านความต้องการของผู้สูงอายุ (Need assessment) พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 37.8 ต้องการให้บุคคลในครอบครัว ตามใจทุกข์/สุข และร้อยละ 32.4 ต้องการให้มาเยี่ยมเยียนในโอกาสสำคัญ ส่วนความต้องการจากชุมชน คือ การสงเคราะห์จากกองทุนในชุมชน ร้อยละ 46.3 รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 17.3 และการเยี่ยมเยียน ร้อยละ 16.2 สำหรับการช่วยเหลือจากทางราชการ ได้แก่ การสงเคราะห์เครื่องใช้จำเป็น/ ความปลอดภัยในชีวิต ร้อยละ 39.7 และการอำนวยความสะดวกในการรักษาพยาบาล ร้อยละ 25.7

บทบาทของภาคเอกชนในงานผู้สูงอายุ พบว่า องค์กรเอกชนที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยตรง มีจำนวนไม่มาก โดยมี สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ฯ เป็นองค์กรนิติบุคคลหลักภาคเอกชน สหพันธ์ชมรมผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร สมาคมคลังปัญญาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย เป็นต้น

ตัวอย่างกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น ธุรกิจประกันที่เน้นการออมทรัพย์เพื่อการเกษียณอายุโดยเฉพาะ การจัดงานแสดงสินค้าและบริการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

สถานการณ์คนผู้สูงอายุไทย ในปี 2549 หลายหน่วยงานและเครือข่ายด้านผู้สูงอายุได้ขับเคลื่อนนโยบาย ดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ และการเตรียมตัวสำหรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีสถานการณ์เด่น 4 กิจกรรมได้แก่ ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน แนวคิดการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย “บำนาญผู้สูงอายุ” สถานบริการผู้สูงอายุ และสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. เพิ่มความเข้มข้นของการดำเนินการเตรียมความพร้อมต่างๆ โดยการส่งเสริมให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง โดย ชมรมผู้สูงอายุเป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรม
2. ด้านบริการสาธารณะ ต้องส่งเสริมให้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยที่เอื้อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการได้ โดยการสร้างแรงจูงใจด้านภาษี หรือออกข้อบัญญัติท้องถิ่นมาบังคับใช้อย่างทั่วถึง
3. พัฒนาระบบการดูแลระยะยาว (Long Term Care) อย่างถ้วนหน้า ที่บูรณาการทั้งด้านสุขภาพกาย จิต และสังคม
4. ควรมีนโยบายเตรียมการเรื่องระบบบริการการดูแลในสถาบันให้คนระดับกลางสามารถเข้าถึงบริการได้ในราคาที่ เป็นธรรม และดูแลด้านคุณภาพ
5. หน่วยงานด้านการศึกษาควรจัดให้มีหลักสูตรเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงในการเข้าสู่วัยสูงอายุตั้งแต่หลักสูตรในวัยเด็ก ถึงวัยรุ่น ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวัยสูงอายุว่าสามารถดำรงตนเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ การจัดการเรียนรู้ในวัยสูงอายุนั้น ควรส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เน้นการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
6. ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีการจ้างงานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ นอกเหนือจากภาคเกษตรที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเจ้าของ โดยให้มีแรงจูงใจในการได้รับการลดหย่อนภาษีของผู้ว่าจ้าง
7. รัฐจะต้องเร่งสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจเพิ่มเติมขึ้นจากการประกันตน เพื่อการชราภาพของระบบประกันสังคม และระบบบำเหน็จบำนาญข้าราชการตลอดจนกองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้ครอบคลุมประชากรไทยทุกคน

3. ข้อพิจารณา/ประเด็นที่เสนอ

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ขอเสนอรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2549 ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อโปรดทราบ

การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2549 -2550

รวบรวมโดย สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (ฝ่ายเลขานุการในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ)

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

.....

การดำเนินงานรองรับ พ.ร.บ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

ภายหลังการประกาศ พ.ร.บ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2546 ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 2547 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินการรองรับการบังคับใช้กฎหมายใน 3 กระบวนงาน คือ

1. ประสานส่วนราชการต่างๆที่รับผิดชอบการดำเนินงานตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามมาตรา 11 ที่กำหนดในเรื่องสิทธิของผู้สูงอายุ ดำเนินการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ คณะกรรมการบริหารกองทุน การวางระบบการบริหารจัดการกองทุนผู้สูงอายุ ตามมาตรา 13 14 15 18 และ 20 การลดหย่อนภาษี ตามมาตรา 16 และ 17 ส่วนราชการต่างๆ มีการออกประกาศ จัดทำและแก้ไขระเบียบกฎหมายของที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับกฎหมายที่กำหนด กระบวนงานนี้เสร็จทั้งหมดในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2548

2. ดำเนินกระบวนการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้ครบ 10 คน ตามที่กำหนดในกฎหมาย เพื่อให้องค์ประกอบของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ครบตามกำหนด มีการออกระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ส่วน คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนแรก แต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานผู้สูงอายุ เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2549 ผู้ทรงคุณวุฒิอีก 5 คน แต่งตั้งจากการสรรหาของประธาน รองประธาน กรรมการภาครัฐ ภาคเอกชน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนแรกซึ่งเป็นผู้แทนที่องค์กรเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 10 คนมีองค์ประกอบครบเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2549 และมีการประชุมคณะกรรมการผู้สูงอายุครบองค์ประกอบ เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2549 ในระหว่างดำเนินการขั้นตอนการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อน ซึ่งทำให้งานผู้สูงอายุมีความต่อเนื่องรองรับกับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี

3. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินงาน และการจัดบริการ ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องการใช้สิทธิในการบริการของผู้สูงอายุ ตาม พ.ร.บ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ มีการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

1.1 สารสำคัญของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มีสาระสำคัญ 4 เรื่อง คือ เรื่อง คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ สิทธิประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ การลดหย่อนภาษี และกองทุนผู้สูงอายุ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอนที่ 30ก วันที่ 31 ธันวาคม 2546)

1.1.1 องค์ประกอบคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.)

ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 4 กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ จำนวน 28 คน และกำหนดอำนาจหน้าที่ ตามมาตรา 9 ดังนี้

1) กำหนดนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน สถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ต้องส่งเสริม และสนับสนุนให้สถาบันครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ

2) กำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักตาม (1) ตลอดจนประสานงาน ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักดังกล่าว

3) พิจารณาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการพัฒนาผู้สูงอายุ

4) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการบริหารกองทุน การจัดหาผลประโยชน์และการจัดการกองทุนโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง ตามมาตรา 20 (1)

5) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน เพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุตามมาตรา 20 (2)

6) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการจัดทำรายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุน ตามมาตรา 20 (3)

7) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน และการเก็บรักษาเงินกองทุน โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลังตามมาตรา 21

8) กำหนดระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

9) เสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือให้แก้กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน สถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ

10) เสนอรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

11) พิจารณาเรื่องอื่นใดเกี่ยวกับผู้สูงอายุตามที่พระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

โครงสร้างคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ประกอบด้วยกรรมการจำนวน 28 คน

ประธานกรรมการ นายกรัฐมนตรี		
รองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รองประธานกรรมการ คนที่ 1 ประธานสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี รองประธานกรรมการคนที่ 2		
กรรมการ		
ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี โดย - ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนแรก แต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานผู้สูงอายุ - ผู้ทรงคุณวุฒิ อีก 5 คน แต่งตั้งจากการสรรหาของประธาน รองประธาน กรรมการภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนแรก ผู้ทรงคุณวุฒิชุดปัจจุบันประกอบด้วย 1. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ พงษ์ศิริ ปรารณาคี 2. นายเอก ทิทธิประศาสน์ 3. นางสุณิสา วงศ์เจริญ 4. นางธิดา ศรีไพพรรณ 5. นายประพัฒน์ แสงวณิช 6. นายวัลลภ เกียรติวรนนท์ 7. ศาสตราจารย์นายแพทย์ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล 8. ดร.อภิชัย จันทระเสน 9. รองศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร 10. รองศาสตราจารย์ มันทนา พนานิรมัย	ภาครัฐ จำนวน 10 คน 1. ปลัดกระทรวงการคลัง 2. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ 3. ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 4. ปลัดกระทรวงมหาดไทย 5. ปลัดกระทรวงแรงงาน 6. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 7. ปลัดกระทรวงสาธารณสุข 8. ปลัดกรุงเทพมหานคร 9. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ 10. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ภาคเอกชน จำนวน 2 คน 1. ประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ 2. เลขาธิการสภาวิชาชีพ
กรรมการและเลขานุการ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์		
ผู้ช่วยเลขานุการ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้อำนวยการสถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข		

1.1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการด้านต่างๆ

นอกจากนี้คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ ขึ้นมาจำนวน 10 คณะ ให้มีหน้าที่ดำเนินงานภารกิจตามที่กำหนดด้านต่างๆเพื่อการถ่วงถ่วง และผลักดันให้เกิดผล การปฏิบัติในเชิงรูปธรรม ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการติดตามสิทธิผู้สูงอายุ ตาม พ.ร.บ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546
มีองค์ประกอบคณะกรรมการ จำนวน 14 คน
2. คณะกรรมการติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนผู้สูงอายุ
มีองค์ประกอบคณะกรรมการ จำนวน 12 คน
3. คณะกรรมการระดมทุน มีองค์ประกอบคณะกรรมการ จำนวน 10 คน
4. คณะกรรมการถ่วงถ่วงโครงการที่ขอรับการสนับสนุนและกู้ยืมเงินทุน
ประกอบอาชีพ มีองค์ประกอบคณะกรรมการ จำนวน 11 คน
5. คณะกรรมการบูรณาการโครงการนำร่องการจัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้
สูงอายุในชุมชน มีองค์ประกอบคณะกรรมการ จำนวน 16 คน
6. คณะกรรมการจัดงานวันผู้สูงอายุแห่งชาติ มีองค์ประกอบคณะกรรมการ
จำนวน 32 คน
7. คณะกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์ มีองค์ประกอบคณะกรรมการ
จำนวน 16 คน
8. คณะกรรมการบูรณาการขยายผลการดำเนินงานโครงการอาสาสมัครดูแล
ผู้สูงอายุที่บ้าน มีองค์ประกอบคณะกรรมการ จำนวน 30 คน
9. คณะกรรมการสรรหาผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม มีองค์ประกอบ
คณะกรรมการ จำนวน 7 คน
10. คณะกรรมการพิจารณาตัดสินการประกวดตราสัญลักษณ์และตราสัญลักษณ์
ผู้สูงอายุ มีองค์ประกอบคณะกรรมการ จำนวน 9 คน

1.1.3 การดำเนินงานตามสิทธิประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ

1) ออกประกาศและระเบียบของกระทรวง/กรม/คณะกรรมการ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือ
ออกตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พุทธศักราช 2546 มีจำนวน 23 ฉบับ ครอบคลุมสิทธิ
ประโยชน์ตามกฎหมาย กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบ รวมทั้ง วิธีการ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการใช้
สิทธิของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ

2) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์โดยการจัดทำสื่อทั้งหนังสือ โปสเตอร์ เทป ส่งไปยัง
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยในท้องถิ่นเผยแพร่ถึงระดับองค์การบริหารส่วนตำบล
ตั้งแต่ปี 2549 จนถึงปัจจุบันเป็นจำนวน 10,107 องค์การ/หน่วยงาน

1.1.4. การลดหย่อนภาษี

- 1) กระทรวงการคลัง ได้มีประกาศ การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม แก่กองทุนผู้สูงอายุ ผู้บริจาคเงินเข้ากองทุนผู้สูงอายุ
- 2) การตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2548 การลดหย่อนหรือกำหนดค่าเลี้ยงดูบุตรได้คนละ 30,000 บาท
- 3) ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้พึงประเมินที่มีเงินรายได้ อายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มอีก 190,000 บาท

1.1.5. การดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุ

- 1) การบริหารจัดการกองทุนผู้สูงอายุ โดยคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธาน ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เป็นรองประธาน ผู้แทนส่วนราชการจาก กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานประมาณ กรมบัญชีกลาง และผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยมีผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ เป็นกรรมการและเลขานุการ รวมคณะกรรมการจำนวน 11 คน ทำหน้าที่ ในการบริหารกองทุน จัดหาผลประโยชน์ พิจารณออนุมัติ การจ่ายเงิน และรายงานสถานะทางการเงิน
- 2) การจัดทำระเบียบคณะกรรมการผู้สูงอายุว่าด้วยการพิจารณาการจ่ายเงิน จัดทำ รายงาน สถานะการเงิน และการบริหารกองทุนปี 2548 และระเบียบคณะกรรมการผู้สูงอายุว่าด้วยการ พิจารณา อนุมัติ การจ่ายเงิน การจัดทำรายงานสถานะการเงิน และการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ พ.ศ. 2548
- 3) การจัดตั้งคณะกรรมการ 2 คณะ ประกอบด้วย คณะอนุกรรมการกลั่นกรอง โครงการที่ขอรับการสนับสนุนและกู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ และคณะอนุกรรมการระดมทุน
- 4) จัดทำประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุน เรื่อง หลักเกณฑ์ และเงื่อนไข อื่นๆ ที่ให้ การสนับสนุนทางการเงินจากกองทุนผู้สูงอายุ ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้สูงอายุ รวมทั้งจัดทำคู่มือและแบบฟอร์มที่ใช้ในการดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุ

1.2 ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ

การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พุทธศักราช 2546

การดำเนินงานตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พุทธศักราช 2546 มีการดำเนินงานตามสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุตามมาตรา 11 การดำเนินงานในการลดหย่อนภาษี และการดำเนินงานของกองทุนผู้สูงอายุ ในช่วงปี 2549 – 2550 ดังนี้

1.2.1 ผลการดำเนินงาน ตามมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พุทธศักราช 2546

ที่	หน่วยงาน	การจัดบริการ	ผลการดำเนินงาน
1	กระทรวงสาธารณสุข การบริการทาง การแพทย์และการ สาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวก และรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุ เป็นกรณีพิเศษ ตาม มาตรา 11 (1)	1.การจัดบริการช่องทาง เฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ 2. คลินิกผู้สูงอายุ	1.ทุกโรงพยาบาลในสังกัด (818 แห่ง) (วันที่ 7 มิถุนายน 2548) 2. จำนวน 808 แห่ง โรงพยาบาลศูนย์ 25 แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป 67 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 716 แห่ง ที่มา : www.moph.go.th
2.	กระทรวงศึกษาธิการ การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่ เป็นประโยชน์ต่อการ ดำเนินชีวิต ตามมาตรา 11 (2)	1. การจัดบริการข้อมูล 2. การศึกษาต่อเนื่อง 3. สนับสนุนสื่อผู้สูงอายุ 4. สถานศึกษาร่วมจัดกิจกรรม ผู้สูงอายุ 5. จัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน 6. ผลิตสื่อความรู้/ อิเล็กทรอนิกส์ 7. ทำหลักสูตรผู้สูงอายุ 8. งานวิจัยด้านผู้สูงอายุ	ปี 2549: 1.การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ 4,993 คน 2.การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต 17,342 คน 3.การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและ ชุมชน 11,942 คน 4.การศึกษาระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จนถึงระดับปริญญาเอก จำนวน 2,155 คน รวม 36,431 คน
3.	กระทรวงแรงงาน การประกอบอาชีพ หรือฝึกอาชีพที่ เหมาะสม ตามมาตรา 11(3)	1. ให้คำปรึกษาแนะนำ 2. บริการจัดหางาน/บรรจุ 3. การฝึกอาชีพ ประกอบอาชีพ	1. จำนวน 2,325 ราย 2. จำนวน 186 ราย (ตำแหน่งว่าง 2,071 อัตรา สมัครงาน 742 ราย) 3. จำนวน 5,099 ราย(<i>สำรอง 4,488</i>) จำนวน 330 ราย
4.	กระทรวงมหาดไทย - การอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย โดยตรงแก่ผู้สูงอายุใน อาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการ สาธารณะอื่น ตามมาตรา 11 (5)	1.การออกกฎกระทรวง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้พิการหรือทุพพล ภาพและคนชรา	1. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทุกส่วน ราชการ และเอกชน

ที่	หน่วยงาน	การจัดบริการ	ผลการดำเนินงาน
4.	กระทรวงมหาดไทย(ตบ) -การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ตามมาตรา 11(11)	2. การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	1. ภูมิภาค 1,755,266 คน เป็นเงิน 10,531,596,000.-บาท 2. กทม. 7,912 คน เป็นเงิน 47,472,000.-บาท รวมทั้งสิ้น 1,763,178 คน เป็นเงิน 10,579,068,000 บาท
5.	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกสถานที่ท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ ตามมาตรา 11(13)	1. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยวและสนามกีฬา 2. จัดกิจกรรมท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ	กิจกรรม 3 ประเภท ได้แก่ การเล่นและการแข่งขันกีฬา กิจกรรมลีลาศ การท่องเที่ยวในประเทศ
6.	กระทรวงวัฒนธรรม การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ตามมาตรา 11 (2)	1.จัดสิ่งอำนวยความสะดวก (ห้องน้ำ/ทางลาด) 2. ลดค่าเข้าชมหรือไม่เก็บ	1.ในพิพิธภัณฑ์/โบราณสถาน/หอจดหมายเหตุ/หอศิลป์และสถานที่ทางศาสนา จำนวน 56 แห่ง (พิพิธภัณฑ์ 43 แห่ง/อุทยานประวัติศาสตร์ 13 แห่ง)
7	กระทรวงคมนาคม - การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ตามมาตรา 11(5) -การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม ตามมาตรา11(6)	1. การลดค่าโดยสาร 2. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและอำนวยความสะดวก	1.รถไฟ ครึ่งราคา เดือน มิถุนายน-กันยายน/ การบินไทย ลด 15 % - รถไฟฟ้าใต้ดิน 50% ตั้งแต่ 60 ปี - รถ บขส. และรถขนส่งมวลชน ครึ่งราคา (ไม่รวมค่าธรรมเนียม) 2.ที่นั่งสำรองรถโดยสารประจำทาง ซื้อตั๋วรถไฟไม่ต้องเข้าแถว มีพนักงานยกสิ่งของให้ ทำอากาศยานมีโทรศัพท์เฉพาะ/จัด มุมพักผ่อน/ห้องสุขา

ที่	หน่วยงาน	การจัดบริการ	ผลการดำเนินงาน
8	กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้หน่วยงานของรัฐ ยกเว้นค่าเข้าชม สถานที่ของรัฐตาม มาตรา 11(7)	1. เข้าชมอุทยานแห่งชาติไม่ เสียค่าใช้จ่าย	1. ทุกแห่ง - อุทยานแห่งชาติ 157 แห่ง - สวนสัตว์ 3 แห่ง (ตั้งแต่วันที่ 8 กรกฎาคม 2548)
9.	กระทรวงยุติธรรม การให้คำแนะนำ ปรึกษา ดำเนินการอื่น ที่เกี่ยวข้องในทางคดี ตามมาตรา 11(6)	1. ให้คำแนะนำ ปรึกษาและ ความช่วยเหลือทางกฎหมาย 2. สนับสนุนค่าใช้จ่ายที่พึงมี และจำเป็นในคดีความ	1. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ เจ้าหน้าที่และติดประกาศในคลินิก ยุติธรรมทุกแห่ง 2. ** ราย (ยังไม่มี การสนับสนุน)
10.	กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ -การพัฒนาตนเองและ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางสังคม การ รวมกลุ่มในลักษณะ เครือข่ายหรือชุมชน ตามมาตรา 11(4)	1. การจัดกิจกรรมการมีส่วน ร่วมของผู้สูงอายุ 2. จัดทำทะเบียนองค์กร ผู้สูงอายุและองค์กรที่ทำงาน ด้านผู้สูงอายุ	1. สนับสนุนกิจกรรมมหกรรมสัปดาห์ ผู้สูงอายุแห่งชาติทั่วประเทศ ภาครัฐ และเอกชนเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 1,050 องค์กร ผู้สูงอายุ ร่วมจัด กิจกรรมจำนวน 19,631 คน และ ผู้ร่วมงานจำนวน 469,244 คน - จัดสถานที่ให้ผู้สูงอายุจัดกิจกรรม ได้แก่ ศูนย์บริการทางสังคม ผู้สูงอายุ ของ กรมพัฒนาสังคมและ สวัสดิการ 8 แห่ง และขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น 11 แห่ง มี ผู้รับบริการปีละจำนวน 30,000. คน - การเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุใช้ภูมิ ปัญญาจำนวน 8,802 คน (3,730+5072) 2. จัดทำหนังสือรายชื่อเครือข่ายที่ ดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ 1 เล่ม จำนวน 504 องค์กร

ที่	หน่วยงาน	การจัดบริการ	ผลการดำเนินงาน
	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ต่อ) - การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ตามมาตรา 11(5) - การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือทอดทิ้งตามมาตรา 11(8) - การให้คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัวตามมาตรา 11(9)	3. การสนับสนุนการอำนวยความสะดวกปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในบริการสาธารณะ 4. ให้อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ 5. การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์/ถูกทอดทิ้ง	3. ปรับปรุงสถานที่ของหน่วยงานสังกัดในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และขอความร่วมมือ หน่วยงาน/องค์กรอื่นๆ ดำเนินการปรับปรุงอาคารสถานที่/บริการสาธารณะตามกฎหมาย 4. อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 7,255 คน มีการกิจตามกำหนดในพื้นที่ของตน - จัดอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อสพ.) จำนวน 5,000 คน สำหรับดูแลผู้สูงอายุที่ต้องมีผู้ดูแลเป็นพิเศษ จำนวน 41,948 ราย 5. ให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา ปี 2548 : จำนวน 848 ราย เป็นเงิน 323,500 บาท ปี 2549 : จำนวน 1,100 ราย เป็นเงิน 229,400 บาท ปี 2550 : จำนวน 1,105 ราย เป็นเงิน 551,000 บาท

ที่	หน่วยงาน	การจัดบริการ	ผลการดำเนินงาน
	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ต่อ) - การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่ม ให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง ตามมาตรา 11(10) - การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี ตามมาตรา 11(12)	7.การจัดที่พักอาศัย อาหารเครื่องนุ่งห่มให้ผู้สูงอายุตามความจำเป็น (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ จัดบริการให้ผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน ทุกประเภท ใน 8 จังหวัดที่มีศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ จำนวน 353,945 คน: กรุงเทพฯ/เชียงใหม่/ชลบุรี/บุรีรัมย์/พระนครศรีอยุธยา/ภูเก็ต/ยะลา/ขอนแก่น) สสว.2 และกระบี่ 8.การสงเคราะห์จัดการศพตามประเพณี	7. ให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา ปี 2548:จำนวน 7,903 ราย เป็นเงิน 8,955,100 บาท ปี 2549 :จำนวน 5,950 ราย เป็นเงิน 11,422,500 บาท ปี 2550 : จำนวน 5,235 ราย เป็นเงิน 11,182,000 บาท - จัดที่พักในสถานสงเคราะห์และศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคม จำนวน 25 แห่ง มีผู้สูงอายุในความดูแลปีละ 4,655 คน(กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการดูแล 12 แห่ง จำนวน 2,465 คน ถ่ายโอนให้ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นดูแล 13 แห่ง) - ปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุผ่านชุมชนท้องถิ่น จำนวน 9,303 ราย 8. ให้การช่วยเหลือจัดการศพผู้สูงอายุ ปี 2548 : จำนวน 10,046 ราย เป็นเงิน 20,092,000 บาท ปี 2549 : จำนวน 17,680 ราย เป็นเงิน 35,360,000 บาท ปี 2550 : จำนวน 17,768 ราย เป็นเงิน 35,924,000 บาท

ประมวลโดย : สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และ ผู้สูงอายุ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กันยายน 2550

1.2.2 การดำเนินงานด้านการลดหย่อนภาษี

ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 16 และ 17 กระทรวงการคลังได้ดำเนินการ

1) ประกาศการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม แก่กองทุนผู้สูงอายุ ผู้บริจาคเงินเข้ากองทุนผู้สูงอายุ

เงินบริจาคเข้ากองทุนผู้สูงอายุ ได้รับการยกเว้นภาษีหรือลดหย่อนภาษี โดยได้รับการยกเว้นหรือลดหย่อนตั้งแต่ ปี 2548 (มีการบริจาคเข้ากองทุนผู้สูงอายุแล้ว จำนวน 40,425 บาท)

2) ตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2548 การลดหย่อนหรือกำหนดค่าเลี้ยงดูบุพการี ได้คนละ 30,000 บาท

ในปีภาษี 2547 คาดว่ามีจำนวน 595,000 ราย (8.5% ของผู้เสียภาษี 7.3 ล้านคน) คิดเป็นเงินประมาณ 17,850,000,000 บาท

ในปีภาษี 2548 คาดว่ามีจำนวน 650,000 ราย(8.5% ของผู้เสียภาษี 8 ล้านคน) คิดเป็นเงินประมาณ 19,500,000,000 บาท

ที่มา : นายวินัย วิทวัสการเวช ที่ปรึกษาด้านพัฒนา ภาษี กรมสรรพากร:มติชน14 เม.ย.49)

3) ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ผู้มีเงินรายได้ อายุ 65 ปีขึ้นไปเพิ่มอีก 190,000 บาท ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548

การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้พึงประเมินที่ผู้มีเงินรายได้ อายุ 65 ปีขึ้นไปได้รับการยกเว้น 190,000 บาท คาดว่าผู้สูงอายุได้รับประโยชน์ 100,000 รายเป็นเงิน 1,200 ล้านบาท (ข่าวสด 28 ก.ย.48)

1.2.3 ผลการดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุ (ข้อมูล ณ เดือน กันยายน 2550)

กองทุนผู้สูงอายุได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 จำนวน 30 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2549 จำนวน 30 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 60 ล้านบาท รวมเป็นเงินกองทุนทั้งสิ้น 120 ล้านบาท การดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุ มีดังนี้

1) การสนับสนุนการดำเนินโครงการและกิจกรรมของผู้สูงอายุ เครือข่าย องค์การทั้งภาครัฐและเอกชน ในปี 2550 มีการเสนอขอรับการสนับสนุนจำนวน 105 โครงการ คณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ อนุมัติ 40 โครงการ (คิดเป็นร้อยละ38.10 ของโครงการที่เสนอขอรับการสนับสนุน) เป็นเงินที่สนับสนุน 9,934,415 บาท

2) การให้กู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ รายละไม่เกิน 15,000 บาท มีผู้สูงอายุเสนอขอกู้ยืมเงินเพื่อการประกอบอาชีพ จำนวน 1,259 ราย คณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ อนุมัติ 717 ราย คิดเป็นร้อยละ56.95 ของ ผู้สูงอายุที่เสนอขอรับการสนับสนุน) เป็นเงินให้กู้ยืม 9,500,900 บาท

รวมกองทุนให้การสนับสนุนทั้ง 2 ประเภท เป็นเงิน 19,435,315 บาท

2. การดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 -2564)

แผนฉบับนี้ เป็นแผนระยะยาว กำหนดเวลา 20 ปี ที่ครอบคลุมการดำเนินงานผู้สูงอายุ ในทุกมิติ จัดแบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ด้าน คือ

1) ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ โดยกำหนดมาตรการทางด้าน หลักประกันรายได้ การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ กำหนดมาตรการด้าน การส่งเสริมสุขภาพ การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ การส่งเสริมการทำงานการหารายได้ การสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ รวมถึงให้มีสื่อทุกประเภทมีรายการผู้สูงอายุ และสามารถเข้าถึงได้

3) ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีมาตรการคุ้มครองรายได้ หลักประกันสุขภาพ ด้านครอบครัวและผู้ดูแล มีระบบบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน

4) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ กำหนดมาตรการ การพัฒนางานด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และบุคลากรด้านผู้สูงอายุระดับชาติ

5) ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนางานองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผล การดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ประกอบด้วยมาตรการด้านการวิจัย การพัฒนาระบบข้อมูล การติดตามประเมินผลที่มีมาตรฐาน อย่างต่อเนื่อง

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้แต่งตั้ง และมอบหมายให้คณะกรรมการติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนผู้สูงอายุ ซึ่งมี ศาสตราจารย์ นายแพทย์สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล เป็นประธานอนุกรรมการ ดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ในช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ.2545-2549) โดยร่วมมือกับ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การประเมินตัวชี้วัดตามแผนนี้มีทั้งหมด จำนวน 57 ตัวชี้วัด สำหรับการประเมินเบื้องต้นจะมีการนำเสนอภายในเดือน ธันวาคม 2550 และจะมีการศึกษาและประเมินผลอย่างต่อเนื่องในปีงบประมาณ 2551 ในเชิงลึกของตัวชี้วัดบางตัว รวมทั้งนำมาจัดทำระบบ และคู่มือการติดตามประเมินผล และปรับปรุงแผนผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป

3. ผลการดำเนินงานผู้สูงอายุด้านอื่นๆที่สำคัญ

3.1 การติดตามผลด้านสิทธิของผู้สูงอายุตามพ.ร.บ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยคณะกรรมการติดตามสิทธิผู้สูงอายุ ตาม พ.ร.บ.ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งมี นายแพทย์บรรลุ ศิริพานิช เป็นประธานอนุกรรมการ ดำเนินการติดตามการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 11 เรื่อง โดยขอความร่วมมือจากสาขาสภาผู้สูงอายุประจำจังหวัด จำนวน 75 จังหวัดและสาขาสภาในเขตกรุงเทพมหานคร ของสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นตัวแทนใน

ฐานะผู้รับบริการเป็นผู้ติดตามการจัดบริการและกิจกรรมในจังหวัด จากการสอบถามมีจังหวัด 53 จังหวัดตอบแบบสอบถาม จาก 75 จังหวัด หรือตอบ ร้อยละ 69.73 สรุปผลการจัดบริการตามสิทธิดังนี้

1. การจัดกรรมหรือให้บริการตามสิทธิ มีในทุกจังหวัดที่ตอบแบบสอบถาม มี 3 เรื่อง ได้แก่

การลดค่าเข้าชม พิพิธภัณฑ์/ โบราณสถาน (ที่มีสถานที่ดังกล่าวในจังหวัด)

การเข้าชมอุทยานแห่งชาติไม่เสียค่าใช้จ่าย (ที่มีสถานที่ดังกล่าวในจังหวัด)

การจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ

2. การบริการทางการแพทย์

โรงพยาบาลที่สำรวจ 558 แห่ง จัดช่องพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ ร้อยละ 40.50

โรงพยาบาลที่สำรวจ 558 แห่ง ประกาศขั้นตอนการบริการผู้สูงอายุ ร้อยละ 64.34

3. สิทธิที่มีการจัดกิจกรรมและบริการในจังหวัดตอบแบบสอบถาม มีจังหวัดมากกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไปดำเนินการ ใน 3 เรื่อง คือ

การลดค่าโดยสาร มีจังหวัดดำเนินการ ร้อยละ 64 (32 จังหวัด)

จัดอาสาสมัครอำนวยความสะดวกผู้สูงอายุในการบริการและการเข้าร่วมกิจกรรม มีจังหวัดดำเนินการ ร้อยละ 58.49 (31 จังหวัด)

จังหวัดที่มีการเดินทางโดยรถไฟ มีการอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุมีจังหวัดดำเนินการ ร้อยละ 55.88 (19 จังหวัดจากจังหวัดที่มีเส้นทางรถไฟ 34 จังหวัด ไม่มีเส้นทาง จังหวัด)

4. สิทธิที่มีการจัดกิจกรรมและบริการในจังหวัดตอบแบบสอบถาม มีจังหวัดน้อยกว่าร้อยละ 50 ดำเนินการ ใน 7 เรื่อง คือ

- มีหน่วยงานให้คำปรึกษาคัดความให้ผู้สูงอายุมีจังหวัดดำเนินการ ร้อยละ 47.17 (25 จังหวัด)

- การจัดบริการฝึกอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุตามอัยยาศัยมีจังหวัดดำเนินการ ร้อยละ 38.46 (20 จังหวัด)

- จัดศูนย์การเรียนรู้มีจังหวัดดำเนินการ ร้อยละ 37.74 (20 จังหวัด)

- การจัดห้องส้วมที่ศาลากลาง มีจังหวัดดำเนินการ ร้อยละ 33.33 (18 จังหวัด)

- การจัดบริการศูนย์กลางข้อมูลทางอาชีพและตำแหน่งงานมีจังหวัดดำเนินการ ร้อยละ 24.53 (13 จังหวัด)

- การจัดสถานที่และอุปกรณ์สำหรับบริการผู้สูงอายุในพื้นที่ของชุมชน ของการทะเลาะแห่งชาติ มีจังหวัดดำเนินการ ร้อยละ 11.76 (ใน 14 จังหวัดจาก 50 จังหวัด ใน 6 จังหวัด ไม่มีชุมชนการทะเลาะ)

นอกจากนี้คณะอนุกรรมการติดตามสิทธิฯ ได้มอบหมายให้ รองศาสตราจารย์ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร อนุกรรมการ ดำเนินการศึกษาเพื่อติดตามและประเมินผลในเรื่องการใช้สิทธิของผู้สูงอายุตามหลักวิชาการ

3.2 มอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดทำโครงการนำร่อง จัดตั้งศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ใน 8 จังหวัด ตามข้อเสนอการศึกษาวิจัย ของ รอง

ศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานของเครือข่ายด้านผู้สูงอายุให้ดำเนินกิจกรรมเพื่อการส่งเสริม สนับสนุนการคุ้มครอง พิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ ปรากฏผลการดำเนินงานมีการดำเนินการจัดตั้งและดำเนินการกิจกรรมผู้สูงอายุใน 4 จังหวัดได้แก่ จังหวัดขอนแก่น สกลนคร พิชณุโลก พัทลุง และอีก 4 จังหวัด คือ เชียงใหม่ ชลบุรี เพชรบุรี และ กรุงเทพมหานคร ต้องดำเนินการเสริมในเรื่องทรัพยากรต่อไป

3.3 ดำเนินการคัดเลือกผู้สูงอายุแห่งชาติ ปี 2550 คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ มีมติเห็นชอบให้มีการประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่ประกอบคุณประโยชน์และเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมในวันผู้สูงอายุ โดยมอบหมายให้ คณะอนุกรรมการสรรหาผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างที่ดีในสังคมซึ่งมี นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม รองนายกรัฐมนตรี และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานอนุกรรมการสรรหาผู้สูงอายุแห่งชาติ ปี 2550 ซึ่งได้แก่ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) เจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์

3.4 นำเสนอให้คณะรัฐมนตรี เห็นชอบให้เป็นนโยบายการขยายผลโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านในชุมชน ครอบคลุม ทุกตำบล ในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2551-2555) โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบในการดำเนินการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้สนับสนุนองค์ความรู้

3.5 ให้การสนับสนุนการจัดตั้งมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย เพื่อทำหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้างานด้านวิชาการสำหรับผู้สูงอายุ โดยสนับสนุนเงินกองทุนผู้สูงอายุ จำนวน 1,000,000 บาท เป็นทุนเบื้องต้นในการดำเนินงาน และมอบหมายให้จัดทำรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ประจำปี เสนอคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ พิจารณาก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรี

3.6 ให้มีการประกวดตราสัญลักษณ์ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ และ ตราสัญลักษณ์ผู้สูงอายุเพื่อใช้ในงานประชาสัมพันธ์ และการแสดงการบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งตราดังกล่าวได้นำไปเผยแพร่ให้ใช้ในส่วนต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน

3.7 ให้มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ และโทรทัศน์ ในด้านความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านต่างๆ การเตรียมความพร้อมสำหรับสังคมผู้สูงอายุ สิทธิผู้สูงอายุ และคุณค่าของผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน โดยใช้เงินกองทุนผู้สูงอายุ จำนวน 6,000,000 บาท

3.8 ให้สนับสนุนการสัมมนาเตรียมการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยร่วมกับ กองทุนประชากรสหประชาชาติ (United Nations Population Fund :UNFPA) เพื่อกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการระยะกลางและระยะยาว ร่วมกับเครือข่ายภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

3.9 ให้การสนับสนุนการศึกษาทางวิชาการและและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการสร้างระบบดูแลผู้สูงอายุ และการเตรียมการรองรับสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทย เช่น ระบบบำนาญในประเทศไทย เป็นต้น

สรุปการวิจัยเรื่อง

การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์ของการจัดตั้งระบบบำนาญแห่งชาติในประเทศไทย

วิจัยโดย ผศ.วรเวศม์ สุวรรณระดา

ความเป็นมา

ตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา สังคมไทย เริ่มเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ ต่อประชากรรวมมากกว่าร้อยละ 10 แต่ในด้านการเตรียมความพร้อมโดยเฉพาะการสร้างหลักประกันด้านรายได้เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียังมีอยู่จำกัด สำหรับประเทศไทยมีการจัดการหลักประกันด้านรายได้สำหรับผู้สูงอายุ 2 ลักษณะ ได้แก่

1. หลักประกันที่มีการจัดการจัดการอย่างเป็นระบบและมีกฎหมายรองรับ สามารถเรียกในภาพรวมว่าระบบบำนาญภาครัฐบนพื้นฐานของอาชีพ (Occupational – based Public Pension System) ซึ่งเป็นระบบบำนาญสำหรับแรงงานในระบบ เช่น

- บำนาญชราภาพ สำหรับสมาชิก กองทุนประกันสังคม
- บำนาญครูโรงเรียนเอกชน สำหรับสมาชิก กองทุนสงเคราะห์ครูและครูใหญ่โรงเรียนเอกชน
- ระบบบำเหน็จบำนาญข้าราชการ สำหรับสมาชิก กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

2. หลักประกันที่มีการจัดการแบบไม่เป็นทางการ ในทางวิชาการมีแนวคิดการขยายหลักประกันด้านรายได้ไปสู่แรงงานนอกระบบ ภายใต้แนวคิดการใช้กลไกอาชีพ ศาสนา หรือชุมชน โดยเฉพาะแนวคิดกลไกชุมชน แต่ก็มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น

- เป็นระบบสมัครใจ ไม่สามารถรับรองได้ว่า จะมีคนรุ่นใหม่เข้าสู่ระบบตลอดเวลา
- เป็นระบบ Pay – as – you – go ซึ่งความยั่งยืนทางการคลัง จะขึ้นกับโครงสร้างประชากรเป็นหลัก

- ความไม่สมดุลของพารามิเตอร์ของระบบทั้งหลาย ได้แก่ เงินบำนาญหรืออัตราเงินสมทบ

แต่ปัญหาสำคัญคือ จากข้อมูลการสำรวจแรงงานนอกระบบของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2549 พบว่า ร้อยละ 38.5 เท่านั้น ที่เป็นแรงงานภายในระบบจากจำนวนประชากรผู้มีความทำงาน 35.50 ล้านคน ยังมีประชากรอีกจำนวนมาก โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานนอกระบบที่ยังไม่มีหลักประกันด้านบำนาญ

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจสำหรับผู้สูงอายุ โดยภาครัฐ โดยการใช้ระบบบำนาญแห่งชาติ (National Pension) ที่ครอบคลุมประชากรวัยทำงานของประเทศทั้งหมดไว้ในระบบแบบบังคับ
2. วิเคราะห์เงินสมทบ ความพอเพียงของเงินบำนาญ และความเป็นไปได้ทางการเงินการคลัง เพื่อจัดตั้งระบบบำนาญแห่งชาติ
3. ประเมินค่าใช้จ่ายภาครัฐที่จะเกิดขึ้นภายใต้แนวทางของระบบบำนาญแห่งชาติ ในกรณีที่รัฐบาลจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแบกภาระด้วย

ผลการศึกษา

ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาประสบการณ์ของประเทศญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ซึ่งเคยมีสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย และได้วิเคราะห์ทางทฤษฎี นำเสนอการขยายความครอบคลุมของระบบบำนาญที่เป็นทางการโดยรัฐ โดยพิจารณาว่าจะเลือกแนวทางใดระหว่าง

1. ระบบบำนาญแบบผู้รับไม่ต้องสมทบร่วม (Non – contributory Pension System) คือรัฐจะจ่ายบำนาญให้ผู้สูงอายุที่มีคุณสมบัติตามที่รัฐบาลกำหนด โดยใช้รายได้จากภาษีอากรมาจ่าย และผู้รับเงินบำนาญไม่ต้องจ่ายเงินสมทบหรือเงินสะสมร่วม (มีได้ 2 ระบบคือ แบบครอบคลุมจักรวาล (Universal system) ที่ให้กับผู้สูงอายุที่มีอายุเกินกว่าที่รัฐกำหนดอย่างถ้วนหน้า หรือแบบคัดเลือก (Selective system) หรือ Mean – tested system ซึ่งตรงกับระบบเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของประเทศไทยในปัจจุบัน)
2. ระบบบำนาญแบบผู้รับบำนาญต้องสมทบร่วม (Contributory Pension System) ซึ่งจะมีรายละเอียดอีกว่า จะใช้ระบบสมัครใจหรือระบบบังคับ ขนาดหรือขอบเขตของกลุ่มเป้าหมาย และวิธีการหาเงินทุน (Public finance)

ทั้งนี้ ได้วิเคราะห์ทางเลือกระบบบำนาญที่เป็นไปได้สำหรับประเทศไทย 4 ระบบ ได้แก่

1. การจัดให้มี “เงินบำนาญพื้นฐาน”
2. การสร้างระบบบำนาญสำหรับแรงงานนอกระบบรายอาชีพ
3. การสร้างระบบบำนาญสำหรับแรงงานนอกระบบรายพื้นที่
4. การสร้างระบบบำนาญแห่งชาติ ครอบคลุมประชาชนกลุ่มที่เหลือทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า หากรัฐเลือกระบบบำนาญแบบผู้รับไม่ต้องสมทบร่วม โดยขยายผลระบบเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพให้ครอบคลุมผู้สูงอายุทุกคน แม้ข้อดีคือ ผู้สูงอายุทุกคนได้รับเงินบำนาญพื้นฐานอย่างถ้วนหน้า แต่มีข้อเสียคือ ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ยิ่งจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ค่าใช้จ่ายนี้ก็ยิ่งเพิ่มขึ้นไปอีก และไม่ส่งผลดีกับเศรษฐกิจมหภาคในแง่การไม่ส่งเสริมการออมจะทำให้ศักยภาพของประเทศในระยะยาวแย่ลงได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว และจะเป็นการปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของการออม จึงน่าจะพิจารณาระบบบำนาญแบบผู้รับต้องสมทบร่วม และต้องจ่ายเงินสมทบเป็นระยะเวลาหนึ่งจึงจะมีสิทธิรับเงินบำนาญ นอกจากนี้เพื่อให้ครอบคลุมอย่างทั่วถึง ควรใช้ระบบบังคับออม เนื่องจากหากใช้ระบบสมัครใจ ประชาชนอาจไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการออมเพื่อวัยสูงอายุ

ส่วนประเด็นขอบเขตของระบบ ที่มีข้อถกเถียงว่าควรกำหนดในกลุ่มอาชีพพื้นที่ หรือระดับประเทศ ในทางหลักการมีข้อยุติในระดับหนึ่งว่า ควรจะสร้างระบบบำนาญ แบบบังคับในระดับประเทศ หรือเป็น “ระบบบำนาญแห่งชาติ” ภายใต้รายละเอียดการเปรียบเทียบตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ทางเลือก “ระบบบำนาญที่เป็นไปได้” สำหรับประเทศไทย

ลำดับ	ทางเลือก	ข้อดี	ข้อบกพร่อง
1.	การจัดให้มี “เงินบำนาญพื้นฐาน” ● หลักการ - รัฐประกันรายได้ต่ำสำหรับผู้สูงอายุทุกคน ● ขยายผล “เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” โดยแปลงเป็น “เงินบำนาญพื้นฐาน” เป็นเงินก้อนคงที่สำหรับผู้สูงอายุทุกคน	มีความเสมอภาคและยุติธรรมในแนวนอน คือ ผู้สูงอายุไม่ว่าจะอยู่พื้นที่ใด จะได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน	1. มีปัญหาความไม่ยุติธรรมในแนวดิ่ง คือ ผู้มีฐานะดีจะได้รับการปฏิบัติเสมอผู้ด้อยโอกาส 2. ก่อให้เกิดภาระทางการคลังแก่รัฐ (แต่รัฐอาจใช้หลักการให้เงินจำนวนน้อยแต่ให้ทั่วถึง) 3. อาจจำเป็นต้องขึ้นภาษีอากรเพื่อหาเงินมาใช้ในการดังกล่าว (ต้องศึกษาต่อว่า จากภาษีทางตรงหรือภาษีทางอ้อม)
2.	การสร้างระบบบำนาญสำหรับแรงงานนอกระบบ รายอาชีพ ● หลักการ - รัฐสนับสนุนให้มีการจัดตั้งระบบบำนาญสำหรับแรงงานนอกระบบในแต่ละกลุ่มอาชีพ ใช้แนวทาง Contributory System ● จะใช้ระบบบำนาญตามอาชีพ (Occupation – based Pension System) เป็นแกนหลักของระบบบำนาญประเทศ โดยไม่มีระบบบำนาญแห่งชาติเกิดขึ้น	1. สามารถสร้างกติกาของระบบให้เหมาะสม ฐานะทางเศรษฐกิจของสมาชิก	1. ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนอาชีพในสังคมที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างอาชีพ 2. เกิดกองทุนขนาดเล็กจำนวนมาก ไม่เหมาะสมในแง่ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน 3. ไม่ครอบคลุมคนบางกลุ่มในสังคม เช่น แม่บ้าน พระสงฆ์ ผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ

ลำดับ	ทางเลือก	ข้อดี	ข้อบกพร่อง
3.	การสร้างระบบบำนาญสำหรับแรงงานนอกระบบรายพื้นที่ ● หลักการ – รัฐสนับสนุนให้มีการจัดตั้งระบบบำนาญสำหรับแรงงานนอกระบบในแต่ละพื้นที่ใช้แนวทาง Contributory System ● ระบบบำนาญของประเทศจะมีสองแกนหลักคือ ระบบบำนาญตามอาชีพสำหรับแรงงานในระบบ และระบบบำนาญตามพื้นที่ (Area-based Pension System)	1. มีระบบบำนาญครอบคลุมทั่วประเทศ และคนทุกกลุ่มที่ขาดหลักประกันด้านรายได้ ยามชรภาพสามารถเข้าสู่ระบบได้	1. จะมีกองทุนขนาดเล็กเกิดขึ้นมากมาย 2. ความแตกต่างในแต่ละพื้นที่ อาจจะก่อให้เกิดความแตกต่างของระบบบำนาญพื้นที่ซึ่งไม่ดึงดูด จะทำให้เกิดการโยกย้ายประชากร และระบบบำนาญในพื้นที่ดังกล่าวจะขาดความมั่นคงและความเชื่อมั่น
4.	การสร้างระบบบำนาญแห่งชาติ ครอบคลุมประชาชนกลุ่มที่เหลือทั้งหมด ● หลักการ – รัฐสนับสนุนให้มีการจัดตั้งระบบบำนาญสำหรับแรงงานนอกระบบในแต่ละพื้นที่ใช้แนวทาง Contributory System และขยายผลให้ครอบคลุมผู้ที่ไม่ใช่ผู้มีงานทำด้วยก็ได้ ● ระบบบำนาญของประเทศจะมีสองแกนหลักคือ ระบบบำนาญตามอาชีพสำหรับแรงงานในระบบ และระบบบำนาญแห่งชาติ (National Pension System)		

สำหรับประเด็นที่ว่า ระบบบำนาญควรเป็นแบบสะสมทรัพย์ หรือแบบช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างรุ่น (Pay – as – you – go) นั้น มีจุดแข็งและจุดอ่อนแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 2

ระบบ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
● แบบสะสมทรัพย์	1. ไม่ต้องรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และไม่ก่อให้เกิดปัญหาความแตกต่างกันระหว่างรุ่นในการแบกรับภาระดูแลผู้สูงอายุ	1. เงินบำนาญที่ได้รับในอนาคตอาจมีมูลค่าน้อยจนไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงของภาวะเงินเฟ้อ 2. เป็นระบบที่เน้นการออมส่วนบุคคล จึงอาจเกิดปัญหาที่มีผู้ออมเงินไม่ทันขึ้นในสังคม
● แบบช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างรุ่น (Pay-as-you-go)	1. สามารถหาแหล่งเงินเพื่อจ่ายเงินบำนาญให้กับผู้สูงอายุในปัจจุบันได้ไม่ยาก และแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อได้ โดยรัฐบาลกำหนดเงินบำนาญที่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจได้	1. ระบบจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโดยเฉพาะ สัดส่วนระหว่างผู้สูงอายุกับประชากรวัยทำงาน เงินสมทบ และเงินบำนาญต้องปรับเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร จึงอาจเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างรุ่นได้

ข้อเสนอจากการวิจัย

การวิจัยเสนอ “การจัดตั้งระบบบำนาญแห่งชาติ” ซึ่งเป็นระบบแห่งชาติแบบบังคับ โดยครอบคลุมประชาชนกลุ่มที่ยังขาดหลักประกันด้านรายได้ยามชรภาพทั้งหมด โดยใช้รูปแบบการผสมผสานระหว่างแบบสะสมทรัพย์และแบบช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างรุ่น โดยให้ผู้เป็นสมาชิกแต่ละคนต้องจ่ายเงินสะสมหรือออมเงินกับระบบเป็นระยะเวลาหนึ่ง แต่ไม่ควรยาวนานเกินไปจนทำให้ผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนขึ้นไปเข้าสู่ระบบได้ยาก ลักษณะสำคัญของระบบบำนาญแห่งชาติมีดังต่อไปนี้

● **กลุ่มเป้าหมาย** – ผู้ที่มีอายุ 25 – 55 ปี ที่อยู่ในกลุ่มแรงงานนอกระบบ ที่เป็นผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคม ได้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้างประจำของราชการ ส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ ครู หรือครูใหญ่โรงเรียนเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน ลูกจ้างของรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ และลูกจ้างที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน นอกจากนั้น ยังรวมไปถึงประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ในช่วงอายุ 25 – 55 ปีที่ไม่ใช่ผู้มีงานทำ และยังไม่มีหลักประกัน เช่น แม่บ้าน พระสงฆ์ ผู้ไม่ได้ทำงานเนื่องจากสาเหตุใด ๆ แรงงานต่างด้าว เป็นต้น

● **คุณสมบัติของผู้มีสิทธิรับเงินบำนาญ** - จ่ายเงินสมทบติดต่อกัน 10 ปีขึ้นไป และมีอายุ 60 ปี (แต่กรณีเข้าสู่ระบบบำนาญเมื่ออายุ 51 ปีขึ้นไป จะรับเงินบำนาญเมื่ออายุมากกว่า 60 ปี)

ในส่วนของการเรียกเก็บเงินสมทบและการจ่ายบำนาญอย่างเหมาะสม ที่ทำให้สมาชิกแต่ละคนสามารถเข้าถึงระบบได้ไม่ยากนัก สามารถก่อให้เกิดเงินบำนาญที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิตของผู้รับเงินบำนาญ จะก่อให้เกิดต้นทุนทางการเงิน การคลังมากหรือน้อยเพียงไร เป็นประเด็นในเชิงประจักษ์ จากผลการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองเหลื่อมรุ่นและใช้ข้อมูลแรงงานไทยนอกระบบในปัจจุบัน จำนวน 18,275,541 คน พบว่า หากใช้บรรทัดฐาน 3 ข้อต่อไปนี้ สัดส่วนของมูลค่าปัจจุบันของเงินบำนาญตลอดชีพ และเงินอัตราเงินสมทบตลอดชีพ ซึ่งค่าเฉลี่ยควรจะสูง และค่าต่ำสุดควรจะมากกว่า 1 (ซึ่งหมายความว่า อย่างน้อยทุกรุ่นที่เป็นสมาชิกแรกเข้าได้ประโยชน์จากระบบบำนาญ) ความเหลื่อมล้ำระหว่างรุ่นไม่สูงมากและภาระหนี้ของกองทุนไม่ควรจะสูงมากนัก กติกาที่มีฟังก์ชันสำหรับการปรับอัตราเงินเพื่อ ฟังก์ชันดังกล่าวจะช่วยให้รุ่นหนุ่มสาวที่อยู่ในระบบนานกว่า ได้รับการปรับส่วนของผลประโยชน์มากขึ้น จึงทำให้ผลประโยชน์ของคนรุ่นหนุ่มสาวสูงขึ้นโดยเปรียบเทียบและบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างรุ่นลงไปบ้าง แต่แน่นอนว่าในส่วนของภาระหนี้ที่เกิดขึ้นอาจจะสูงกว่ากรณีที่ไม่ปรับเงินบำนาญตามภาวะเงินเฟ้อ นอกจากนั้นการพิจารณาปรับเพิ่มอัตราเงินสมทบเป็นระยะ ๆ น่าจะเป็นเงื่อนไขหนึ่งสำหรับการออกแบบกติกาที่น่าพึงประสงค์อีกด้วย เนื่องจากจะช่วยให้ภาระหนี้ในระยะยาวของกองทุนไม่สูงมากนัก ตัวอย่างของกติกาที่น่าพึงประสงค์ของระบบบำนาญแห่งชาติ ที่เป็นไปตามบรรทัดฐานข้างต้น

อัตราเงินสมทบ	เงินบำนาญ
จ่ายเท่ากันทุกรุ่น 300 บาทต่อเดือน	รุ่น 25 ปี 1,500 บาท/รุ่น 30 ปี 1,400 บาท
และเพิ่มอีก 50 บาท ทุก ๆ 5 ปี	รุ่น 35 ปี 1,300 บาท/รุ่น 40 ปี 1,200 บาท
	รุ่น 45 ปี 1,100 บาท/รุ่น 50 ปี 1,000 บาทต่อเดือน
	โดยปรับมูลค่าตามอัตราเงินเฟ้อ 2% ทุกปี และคงที่ตลอดชีวิตเท่ากับบำนาญปีแรกที่แต่ละรุ่นเริ่มรับบำนาญ

โดยมีข้อสังเกตด้านการบริหารจัดการระบบบำนาญแห่งชาติ ดังนี้

1. การสนับสนุนการเข้าสู่ระบบและการสร้างแรงจูงใจ

● การทยอยเข้าสู่ระบบของแรงงานนอกระบบ แม้ระบบบำนาญแห่งชาติ จะเป็นการนำผู้ที่อยู่ในแรงงานนอกระบบและประชากรที่อยู่ในวัยทำงาน เข้าสู่ระบบพร้อมกัน แต่ในทางปฏิบัติอาจเกิดปัญหาจากความไม่พร้อมทางการเงินของประชาชน จึงอาจต้องมีการจัดลำดับกลุ่มเป้าหมายที่พร้อมและทยอยเข้าสู่ระบบ โดยอาจพิจารณาจากลักษณะการหารายได้ และศักยภาพในการออมของแต่ละกลุ่ม

- การอุดหนุนเงินสมทบให้แก่ผู้มีรายได้น้อยโดยรัฐบาล เนื่องจากการเก็บเงินสมทบของระบบบำนาญแห่งชาติ มีลักษณะเหมือนกับการเก็บภาษี (Social Security Tax) และความเป็นจริงคงจะมีประชากรส่วนหนึ่งที่มีรายได้น้อยในกลุ่มแรงงานนอกระบบ อาจจะประสบปัญหาภาระทางการเงิน รัฐอาจพิจารณาช่วยเหลือคนกลุ่มนี้ ซึ่งจะดีกว่าการช่วยเหลือระบบทั้งระบบ ซึ่งจะทำให้มีการอุดหนุนคนที่มีความเสี่ยงดีไปพร้อม ๆ กับระบบประกันสังคมที่จะสูญเสียบทบาทประกันสังคมไป

- การจัดทำสิทธิประโยชน์เพื่อสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้สมาชิกเห็นความสำคัญของการออมเงิน เช่น ประเทศญี่ปุ่น จัดให้มีสิทธิประโยชน์ บำนาญทุพพลภาพ และบำนาญตกทอด ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด การช่วยเหลือครอบครัวสมาชิก ซึ่งน่าจะเป็นแรงจูงใจในการเข้าเป็นสมาชิก โดยเงื่อนไขที่ตั้งไว้ควรจะมีการให้รางวัลกับผู้มีวินัยมากกว่าการใช้โดยทั่วไป

2. การยกเว้นการจ่ายเงินสมทบ ในบางช่วงที่สมาชิกอาจจะมีปัญหาทางการเงิน ดังนั้นการบริหารจัดการจึงต้องสร้างระบบยกเว้นเงินสมทบ (ชั่วคราว) เพื่อยกเว้นเงินสมทบในบางเดือน ซึ่งต้องทำให้จำนวนเงินบำนาญที่จะได้รับลดไปตามส่วนที่ไม่ได้จ่าย

3. ความง่ายในการเข้าถึงระบบบำนาญแห่งชาติ เช่น จ่ายเงินผ่านสถาบันการเงิน จ่ายเงินผ่านไปรษณีย์ ร้านค้าสะดวกซื้อ เป็นต้น

4. ความสอดคล้องของระบบบำนาญแห่งชาติกับระบบเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ โดยสร้างความสอดคล้องให้เกิดขึ้นระหว่างระบบบำนาญภาครัฐ (ระบบบำนาญแบบมีส่วนร่วมสมทบ) และเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ (ระบบบำนาญแบบไม่มีส่วนร่วมสมทบ) โดยการกำหนดให้ผู้ที่ได้รับเงินรับบำนาญจากระบบบำนาญภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นระบบบำนาญสำหรับข้าราชการส่วนกลางและท้องถิ่น กองทุนบำเหน็จข้าราชการ กองทุนประกันสังคม กองทุนครูและครูใหญ่ โรงเรียนเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น ต้องไม่สามารถรับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพได้

รายงานสถานการณ์
ผู้สูงอายุไทย

พ.ศ.2549

1 6 ธันวาคม